

Τράπεζα θεμάτων Αρχές Φιλοσοφίας Β' Λυκείου

ΓΗ_Β_ΦΙΛ_0_16209

292ο

ΟΜΑΔΑ Α

ΘΕΜΑ Α1

1α. Να χαρακτηρίσετε τις ακόλουθες προτάσεις ως προς την ορθότητά τους, γράφοντας τη λέξη «σωστό» ή «λάθος» δίπλα στον αριθμό που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

(μονάδες 10)

1. Οι σκεπτικοί φιλόσοφοι υποστηρίζουν πως διαθέτουμε ασφαλή κριτήρια για να αποφασίσουμε αν και πότε γνωρίζουμε κάτι στ' αλήθεια. **Λάθος**
2. Στην αρχαιότητα σκεπτικιστικές αμφιβολίες είχαν εκφραστεί ήδη από την εποχή των προσωκρατικών, των σοφιστών και του ίδιου του Σωκράτη. **Σωστό**
3. Η μεταφυσική πήρε το όνομά της από το σύγγραμμα Μετά τα Φυσικά του Αριστοτέλη. **Σωστό**
4. Στη θεωρία του κοινωνικού συμβολαίου γίνεται καταρχήν δεκτή η συμφωνία ότι η εξουσία του μονάρχη ή του ηγεμόνα εκπηγάει από τη θεϊκή αυθεντία και δεν γνωρίζει κανένα απολύτως όριο. **Λάθος**
5. Η ιδέα της τέχνης ως μίμησης ή αναπαράστασης της φύσης και της ζωής επικρατεί αναντίρρητα στη μοντέρνα τέχνη. **Λάθος**

1β. Να αποδώσετε το φιλοσοφικό περιεχόμενο των όρων: ντετερμινισμός (αιτιοκρατία), καθολικές έννοιες, μονισμός.

(μονάδες15)

Ο ντετερμινισμός ή, αλλιώς, αιτιοκρατία υποστηρίζει ότι όλα τα συμβάντα στον κόσμο μας καθορίζονται αυστηρά από προηγούμενα συμβάντα, σύμφωνα με κάποιους (φυσικούς, βιολογικούς, ψυχολογικούς, κοινωνικούς, ιστορικούς ή άλλους) αιτιακούς νόμους, και ότι οι πράξεις μας δεν αποτελούν εξαίρεση.

καθολικές έννοιες: Εκτός από τις έννοιες που δηλώνουν ένα σύνολο ίδιων πραγμάτων (π.χ. «βιβλίο»), έχουμε και έννοιες που δηλώνουν χαρακτηριστικά πραγμάτων. Ο Πλάτωνας διακρίνει τον κόσμο των αισθήσεων και τον κόσμο των ιδεών που με βάση αυτόν προσπαθεί να βρει την καθαρή ουσία. Οι ιδέες προσεγγίζονται μόνο με το νου και είναι αιώνιες, προϋπάρχουν και αποτελούν τις καθарές ουσίες. Διάφορα αντικείμενα έχουν κάποια ιδιότητα. Η ιδιότητα έχει διάφορες διαβαθμίσεις για παράδειγμα κάποια αντικείμενα μπορεί να είναι περισσότερο ή λιγότερο λευκά, κάποιοι άνθρωποι είναι περισσότερο ή λιγότερο

δίκαιοι. Τα αντικείμενα αλλάζουν όμως η ιδιότητα (λευκό/δικαιοσύνη) μένει πάντα ίδια και αποτελεί την καθαρή ουσία. Όμως η καθαρή ουσία για τον Πλάτωνα προσεγγίζεται μόνο με το νου. Σύμφωνα με τον Αριστοτέλη οι καθολικές έννοιες δεν είναι πράγματα ξεχωριστά από τα φυσικά φαινόμενα αλλά προκύπτουν από αυτά μέσω της νοητικής αφαίρεσης των επιμέρους ιδιοτήτων τους και τις διατυπώνει ως έννοιες που έχουν καθολική εμβέλεια. Σχηματίζουμε δηλαδή στο νου μας την καθολική έννοια της λευκότητας, όταν δηλαδή από διάφορα λευκά αντικείμενα αφαιρέσουμε όλες τις άλλες ιδιότητες και κρατήσουμε μόνο την ιδιότητα του λευκού. Οι έννοιες αυτές που αποτυπώνουν γενικές ιδιότητες (λευκό/δικαιοσύνη) λόγω της γενικότητά τους προσδίδουν στα πράγματα νόημα αναγνωρίσιμο από όλους.

μονισμός: Οι θεωρίες που υποστηρίζουν ότι δεν υπάρχουν δύο διαφορετικά είδη οντοτήτων και ουσιών, αλλά ένα.

ΘΕΜΑ Α2

2α. Πολλές στρατιωτικές ενέργειες στο πρόσφατο και στο απώτερο παρελθόν παρουσιάστηκαν ως ηθικά ορθές βάσει των αρχών της θεωρίας του ωφελιμισμού. Αναπτύξτε τον προβληματισμό σας δείχνοντας τη δυσκολία εφαρμογής τέτοιων απόψεων στον χώρο της ηθικής.

(μονάδες 12)

Οι στρατιωτικές επεμβάσεις που επιχειρήθηκαν βάσει των αρχών του ωφελιμισμού κρίθηκαν ορθές. Κατά τις αρχές αυτές ο πόλεμος είχε στόχο την ευημερία του συνόλου, καθώς θα επιβαλλόταν η ειρήνη, η αποτροπή απολυταρχικών καθεστώτων και ο έλεγχος στις συγκεκριμένες περιοχές. Όμως δεν είχαν προβλεφθεί αρκετά οι συνέπειες οι οποίες ήταν καταστροφικές. Στο χώρο της ηθικής τέτοιες απόψεις εφαρμόζονται δύσκολα, διότι μια πράξη επιδιώκεται με γνώμονα τα κίνητρά της, δηλαδή τον ηθικό νόμο που ισχύει για όλους. Σύμφωνα με τους νόμους της ηθικής ο άνθρωπος αντιμετωπίζεται ως στόχος και όχι ως σκοπός όπως στον ωφελιμισμό.

Κρίνοντας από τα αποτελέσματα των στρατιωτικών επεμβάσεων παρατηρούμε πως οι συνέπειες ήταν καταστροφικές, οι απώλειες των άμαχων πληθυσμών, οι επιθέσεις σε νοσοκομεία και σχολεία, τα αντίποινα και οι τρομοκρατικές επιθέσεις. Επομένως οι πολεμικές επιχειρήσεις που αποφασίστηκαν με βάση τους κανόνες του ωφελιμισμού δεν υπολόγισαν αρκετά τα σταθμά για την ωφέλεια ή τη βλάβη του συνόλου, καθώς την ηθικά ορθή απόφαση την έλαβαν με ποσοτικά δεδομένα και όχι ποιοτικά και αντιμετώπισαν τους ανθρώπους ως μέσο και όχι ως σκοπό. Αντίθετα στο χώρο της ηθικής οι αποφάσεις που επιλέγονται έχουν στόχο τον άνθρωπο και οι πράξεις που επιχειρούνται έχουν στόχο την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και τη δικαιοσύνη. Σύμφωνα με τον ηθικό νόμο, σε ηθικά δύσκολες περιστάσεις ο άνθρωπος πρέπει να ανταποκρίνεται με τον σωστό τρόπο, γιατί έχει την ικανότητα

να κρίνει το δίκαιο και το έντιμο για το σύνολο.

2β. Ποιες βασικές αλλαγές έφερε στην καλλιτεχνική δημιουργία η «μοντέρνα τέχνη»;

(μονάδες 13)

Οι αλλαγές που έφερε η μοντέρνα τέχνη στην καλλιτεχνική δημιουργία ήταν η αμφισβήτηση της υποχρέωσης του καλλιτέχνη να επιδιώκει κάποια πιστή απεικόνιση των μορφών στη ζωγραφική και στη γλυπτική, επίσης δεν ήταν υποχρεωμένος να σέβεται τις παλαιότερες αρχές που εξασφάλιζαν την έκφραση των νοημάτων στη λογοτεχνία -όπως η τήρηση των κανόνων της προσωδίας, της ομοιοκαταληξίας και της λογικής αλληλουχίας στην ποίηση, η ενότητα και η συνέχεια της αφήγησης στην πεζογραφία, η συνοχή της πλοκής στο θέατρο ή δεν ήταν αναγκαίο να τηρεί με ευλάβεια την παραδοσιακή αρμονία των συνθέσεων στη μουσική. Η μοντέρνα τέχνη επέλεγε ως θέμα της τον ίδιο της τον εαυτό, στα έργα επικρατούσαν στοιχεία αυτοαναφορικότητας.

Επιμέλεια: Μαρία Φυλακτού